

Üniversiteler ve geleceğin akademik kütüphaneleri

“Kitaplığı olmayan üniversite, cephaneliği bulunmayan bir kışlaya benzer”

Prof. Dr. Ernst E. Hirsch

“Üniversiteler kitapsız” başlığı ile verilen haberde (17.11.2019, www.birgun.net) yalnızca kitap sayıları üzerinden yansıtılan üniversite kütüphanelerinin durumu görünenin ötesinde ülkemizin bilim teknolojideki konumunu yansıtacak olumsuzlukları içermektedir. Söz konusu haberde YÖK’ün 2018 Yılı İzleme ve Değerlendirme Raporları referans verilerek **“105 üniversitede öğrenci başına düşen kitap sayısı 5'in altında. 4 üniversitede ise öğrenci başına bir kitap dahi düşmüyor... Bu sayı ODTÜ’de 18, Boğaziçi Üniversitesi’nde ise 31,9 [iken] Koç Üniversitesi’nde öğrenci başına 34,7, Sabancı Üniversitesi’nde ise 22 kitap düşüyor.”** denilmektedir.

Konuya yine YÖK raporları üzerinden bakıldığında 2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri (2014) başlıklı rapor pek çok gerçeği açıklamaktadır. Söz konusu raporda konu binalar, insan kaynakları, bütçe, kütüphane koleksiyonu, kullanıcı hizmetleri, teknoloji altyapısı başlıkları altında irdelenmiş, bunlarla ilgili standartlar verilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Yukarıda kitap sayıları esas alınarak çizilen hazin tablo raporda belirtilen standartlar dikkate alınarak günümüzün verileriyle karşılaştırıldığında ise gelecek kuşaklara verebildiklerimiz konusunda yüz kızartıcı bir tabloya dönüşmektedir. Üniversiteleri türlü çeşitli ölçütlerle ölçmekte olan YÖK’ün söz konusu rapordaki önerilenlerin gerçekleştirilme oranları da YÖK’ün (ya da 20 yıllık iktidarın) başarısının ölçülmesinde önemli bir ölçüt olsa gerek. Örneğin “Üniversitelerin genel olarak toplam bütçelerinin ortalama **%0.50’si** kütüphanelere ayrılmıştır. Gelişmiş ülkelerdeki kütüphane bütçelerinin üniversite bütçelerine oranı ise en az **%3-4’dür**.¹

Avustralya ve Yeni Zelanda üniversite kütüphanelerinin ortalama yayın alım bütçesi 9.386.523 dolardır. American Research Library üyesi olan Amerika ve Kanada üniversitelerinde ise ortalama 10.388.129 dolardır. Kütüphane çalışanları açısından bakıldığında en az personel sayısı sırasıyla 53 ve 117’dir. (a.g.r).

¹ Pervin Bezirci, Dünya Üniversite Kütüphanelerinde Mükemmellik Örnekleri ve Gelecek, Yükseköğretim Dergisi 2018

İnsanlığın yazıyı icat etmesinden bu yana bilgisini en yaygın biçimde sakladığı, bilim ve teknolojinin ürettiği bilginin her türlü açık bilgiye (codified knowledge) dönüşmüş haline erişildiği yerlerdir kütüphaneler. Bu özelliği ile en büyük bilgi üretim kurumu olan üniversitelerin de ayrılmaz bir parçasıdır. Akademik kütüphanelerin önemi, bilgiye erişimin, sürekli izlemenin, özümsemenin ve bir üst düzeyde üretmek üretim ve hizmete yansıtılma becerisinin gösterilmesinin günümüz toplumsal ve ekonomik kalkınması için gerekliliğinin genel kabul görmesine dayanmaktadır. Bilişim teknolojilerinin sağladığı olanaklarla değişen yeni nesil kütüphaneler araştırma ve öğrenme işlevlerini güçlendirerek “bilgi aracı merkezlerine – akıllı kütüphanelere” evrilmektedirler.

Kullanıcıların hizmet taleplerindeki ve eğitimdeki değişimler ve gereksinimler kütüphaneleri değişime zorlayan önemli etmenlerdir. “Artık yeni nesil kütüphaneler, fiziksel sınırlarının dışına çıkmayı ve değişik formatlarda, çok daha zengin koleksiyonları, daha bütünleşik bir ortamda etkin ve hızlı bir biçimde, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın kullanıcılarına ulaştırmayı hedeflemektedir.” **Kütüphanelerimizin bu tanıma uygun yapılanmaları yüksek nitelikli bilimsel çalışma ve araştırmalar için zorunludur.**

2009 yılından itibaren Kütüphane Yayın Alımının üniversite bütçelerinde Muhtelif İşler altında toplu olarak yer alması da konuya gösterilen özensizliğe işaret etmektedir. Bütün bu gerçekler karşısında - böylesi bir durumu bir de 1980 faşist darbesi sonrasında yaşayan - Türkiye'nin aydınlık geleceği için cehalet temelli yönetimlerden kurtulması zorunludur.

“herkese bilim teknoloji”nin ve kitapların aydınlığında geçecek yeni bir yıl diliyorum...